

Strategisk plan mot våldsbejakande extremism

Antagen av kommunfullmäktige 2017-xx-xx § xx

1 Inledning	3
2 Lägesbilder	3
2.1 Nationell lägesbild.....	3
2.2 Lägesbild i Värmdö kommun	3
3 Värmdö kommuns målsättningar	3
3.1 Stärk det demokratiska samhället.....	4
3.1.1 Informationsdelning	4
3.1.2 Utbildningsinsatser och kunskapsspridning.....	4
3.2 Öka den kommunala beredskapen.....	4
3.2.1 Samordningsfunktion.....	5
3.2.2 Analys av aktuell lägesbild	5
3.3 Minimera risken för att personer ansluter sig till våldsbejakande extremism	5
3.3.1 Stöd till personer som vill lämna extremistiska rörelser	5
3.3.2 Stöd till anhöriga.....	5
4 Handlingsplaner	6
5 Samverkan.....	6
5.1 Trygghetsrådet.....	6
5.2 Polisen.....	6
Civilsamhället	7
5.3 Nationell och regional samverkan	7
6 Uppföljning	7

1 Inledning

Begreppet extremism används för att beskriva rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politik och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Våldsbejakande extremistiska handlingar utgör därmed inte bara ett hot mot de individer som utsätts, utan även mot de grundläggande demokratiska värdena som det svenska samhället bygger på.

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism, som arbetar för att förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och kommunal nivå för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. I samverkan med Rädda barnen driver den nationella samordnaren en så kallad orostelevon, dit de som känner oro för att en person dras till en våldsam, extrem rörelse eller ideologi kan vända sig.

2 Lägesbilder

För att kunna bedöma vilka åtgärder som, vid varje enskilt tillfälle, är mest effektiva behöver kunskapen om förekomsten av våldsbejakande extremism ständigt vara aktualiserad såväl på nationell, regional som kommunal nivå.

2.1 Nationell lägesbild

Våldsbejakande extremism i Sverige utgörs främst av tre riktningar; vitmaktrörelser, vänsterautonoma rörelser samt islamistisk extremism. Gemensamt för dessa är synen på våld som en legitim väg för att uppnå samhällsförändring för ett politiskt eller ideologiskt syfte.

Sedan oktober 2010 är Säkerhetspolisens bedömning av terrorhotnivån för Sverige klassad som förhöjd, från att tidigare ha bedömts vara låg.

2.2 Lägesbild i Värmdö kommun

I Värmdö kommun har aktivitet från vitmaktrörelser konstaterats. Synliga uttryck av rasistiska och högerextrema åsikter har förekommit i olika delar av kommunen, bland annat genom flygbladsutdelning i brevlådor och affischering på offentliga platser. Dessa har i något fall även skett i anslutning till skolverksamhet.

Uppgifter från polisen tyder på att dessa aktiviteter inte enbart utförs av personer hemmahörande i Värmdö, utan även av personer från övriga delar av Stockholmsregionen genom samordnade aktiviteter inom vitmaktrörelser.

Någon känd förekomst av motsvarande aktivitet från vänsterautonoma rörelser eller islamistisk extremism finns i dagsläget inte i Värmdö kommun.

Den lokala lägesbilden kan ständigt förändras och måste därför kontinuerligt omprövas och analyseras. Detta arbete sker i samverkan med polisen, bland annat inom ramen för Trygghetsrådet.

3 Värmdö kommuns målsättningar

Värmdö kommun ska vara en plats utan inslag av våldsbejakande extremism. Detta uppnås genom åtgärder kopplade till tre övergripande målsättningar:

- Stärk det demokratiska samhället
- Öka den kommunala beredskapen
- Minimera risken för att personer ansluter sig till våldsbejakande extremism

De övergripande målsättningarna omfattar tre dimensioner; främjande, förebyggande och förhindrande. Den främjande dimensionen utgörs av åtgärder som syftar till att stärka ett inkluderande demokratiskt samhälle som är motståndskraftigt mot extremism. Förebyggande åtgärder syftar till att säkerställa att Värmdö kommun har beredskap och strukturer för att hantera oro och yttringar av våldsbejakande extremism. Slutligen genomförs förhindrande åtgärder riktade mot individer som befinner sig i våldsbejakande rörelser samt till dess anhöriga.

3.1 Stärk det demokratiska samhället

En grundförutsättning för det demokratiska samhället är att medborgarna har förtroende för den offentliga verksamheten, vilket kan bidra till att stärka samhällets motståndskraft mot extremism. En känsla av tillhörighet kan ofta vara det behov som våldsbejakande rörelser försöker att tillgodose. Här fyller kommunala verksamheter, andra myndigheter och civilsamhället en viktig roll för att istället kunna tillgodose detta behov inom det demokratiska samhällets ramar.

Denna typ av främjande åtgärder kan vara särskilt viktiga i samband med valår, då det bedöms finnas en samvariation mellan ökad medial exponering av politiska sakfrågor och förtroendevalda med en ökad brottnivå med otillåten påverkan.

3.1.1 Informationsdelning

En viktig förutsättning för ett effektivt främjande arbete är att, inom lagstiftningens ramar, säkerställa möjligheten att dela information såväl mellan kommunala verksamheter som med externa aktörer. En upparbetad kontaktväg och en tydlighet i vilken information som är viktig att dela, exempelvis inom ramen för Trygghetsrådet, är viktiga delar i detta arbete.

Informationsdelning med polisen är exempelvis avgörande för en välgrundad analys av den aktuella lägesbilden kring förekomsten av våldsbejakande extremism. Genom personer som rör sig i medborgarnas vardag, som exempelvis idrottsrörelsen eller annan ungdomsverksamhet, är andra viktiga samverkanspartners.

3.1.2 Utbildningsinsatser och kunskapsspridning

Det är av stor vikt att de verksamheter som möter personer i vardagen, exempelvis inom skola och fritidsgårdsverksamhet, har grundläggande kunskaper om extremism. Detta är nödvändigt för att kunna identifiera tidiga tecken och uttryck för extremistiska åsikter samt för att kunna vidta effektiva åtgärder för att bryta dessa tendenser. Regelbundna utbildningsinsatser och kunskapsspridning om best practice är därför av stor vikt för berörda verksamheter.

Grundläggande utbildningsinsatser bör även genomföras för samtliga kommunanställda liksom för kommunens förtroendevalda för att öka kunskapen om och stärka motståndskraften mot extremism.

3.2 Öka den kommunala beredskapen

En viktig förebyggande åtgärd är att säkerställa att Värmdö kommun har beredskap och strukturer för att hantera oro och yttringar av våldsbejakande extremism. Detta innefattar att skapa förutsättningar för kommunala verksamheter att initiera och utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism. Ett

viktigt forum i detta arbete är Trygghetsrådet och dess operativa undergrupper, där representanter från olika kommunala verksamheter samverkar med externa aktörer, i såväl operativa som strategisk frågor inom området.

3.2.1 Samordningsfunktion

I enlighet med rekommendation från den nationella samordnaren är en utpekad funktion med ansvar för samordning av kommunens arbete mot våldsbejakande extremism av stor vikt för det förebyggande arbetet. Samordningsfunktionen utgör en tydlig kommunikationskanal gentemot andra aktörer, på såväl kommunal, regional som nationell nivå.

Genom samordningsfunktionen sprids information och kunskap om våldsbejakande extremism och åtgärder mot detta, exempelvis genom omvärldsbevakning och informationsdelning om kunskapshöjande aktiviteter.

3.2.2 Analys av aktuell lägesbild

Ett effektivt arbete mot våldsbejakande extremism måste utgå från aktuell kunskap om den lokala lägesbilden om extremistiska rörelser som finns och verkar inom kommunen. Lägesbilden är föränderlig och behöver därmed löpande uppdateras i samverkan med de aktörer som har kontakt med medborgarna i deras vardag.

Viktigt informationsutbyte sker mellan olika kommunala verksamheter, som exempelvis skolpersonal som har möjlighet till tidig upptäckt av riskbeteende, samt externa aktörer som polisen och civilsamhället.

3.3 Minimera risken för att personer ansluter sig till våldsbejakande extremism

Förhindrande åtgärder kan genomföras för att minimera risken att personer ansluter sig till rörelser inom våldsbejakande extremism. I detta utgör kommunen en viktig stödfunktion för att underlätta för personer som vill lämna våldsbejakande extremism.

Gemensamma beröringspunkter finns mellan effektiva stödåtgärder för personer som vill lämna extremistiska rörelser och stöd till anhöriga. Familjens betydelse är central och behöver omfattas i de förebyggande åtgärder som vidtas.

3.3.1 Stöd till personer som vill lämna extremistiska rörelser

Stödåtgärder till personer som vill lämna extremistiska rörelser behöver genomföras på individnivå för att vara effektiva. Detta sker huvudsakligen i samverkan mellan olika flera; olika kommunala verksamheter, myndigheter, civilsamhället och anhöriga.

Förhindrande åtgärder inom detta område omfattar som regel både praktiska och sociala dimensioner; genom stödinsatser som exempelvis möjlighet till fortbildning, anhörigstöd och, i vissa fall, omlokalisering, kan ett utträde ur en extremistisk rörelse underlättas.

3.3.2 Stöd till anhöriga

Genom informationsinsatser ska Värmdö kommun tydliggöra var anhöriga till personer som befinner sig i miljöer med våldsbejakande extremism kan vända sig vid oro för en närstående. Detta utgörs av hänvisningar till såväl kommunala som nationella funktioner, exempelvis den så kallade orostelevonen.

Målgruppsanpassat informationsmaterial, som tydliggör möjliga åtgärder, är viktiga underlag för genomförandet av effektiva stödåtgärder. Det individuella mötet är en annan central komponent, då det ofta kan finnas en stigmatisering kring våldsbejakande extremism som kan förhindra att anhöriga söker hjälp.

4 Handlingsplaner

Berörda nämnder ska, utifrån de övergripande målsättningarna i denna plan, ta fram handlingsplaner på området. Genom handlingsplanerna tydliggörs de konkreta åtgärder som genomförs inom respektive nämnds ansvarsområde för att uppnå målen.

Nämndernas handlingsplaner tas fram i samband med detaljbudgeten, för att möjliggöra en koppling till resurssättning och prioritering.

5 Samverkan

Samordnade åtgärder för att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är avgörande för att stärka motståndskraften mot våldsbejakande extremism i samhället. Detta kräver en långsiktig och väl fungerande samverkan såväl mellan kommunala verksamheter som externa aktörer. Genom att tillvarata olika aktörers styrkor inom respektive ansvarsområde kan arbetet mot våldsbejakande extremism bli mer effektivt, såväl vad gäller kunskapsuppbyggnad som faktiska, effektiva åtgärder.

Samverkan sker i första hand inom befintliga samverkansstrukturer, som Trygghetsrådet och dess operativa undergrupper.

5.1 Trygghetsrådet

Av arbetsordningen för Trygghetsrådet i Värmdö kommun framgår att rådet bland annat ansvarar för det strategiska arbetet mot våldsbejakande extremism. Trygghetsrådet är ett strategiskt råd dit olika externa myndigheter och nyckelorganisationer knyts, men har även inrättat operativt arbetande undergrupper för att arbeta med kartläggning, aktuella problembilder samt trygghetsskapande åtgärder.

Inom ramen för Trygghetsrådet sker samverkan och informationsutbyte mellan representanter i kommunala verksamheter med bland annat polisen vad gäller förekomsten av våldsbejakande extremism i Värmdö. Informationsutbytet möjliggör för kommunen att ha en aktuell lägesbild av förekomsten av våldsbejakande extremism och eventuell aktuell problematik som finns.

5.2 Polisen

Värmdö kommun har sedan 2014 ett avtal om samverkan med polisen¹. Målet med samverkan är att minska brottsligheten och öka tryggheten i lokalsamhället. Kopplat till överenskommelsen finns så kallade underbilagor med åtgärder och aktivitetsplaner, som bland annat har bäring på arbetet mot våldsbejakande extremism.

Strukturen för arbetet i Trygghetsrådet och dess operativa undergrupper motsvarar den samverkan som sker inom överenskommelsen med polisen, för att underlätta informationsutbyte och samverkansmöjligheter.

¹ Överenskommelsen är sluten mellan Nacka, Tyresö och Värmdö kommuner och polisen. De tre kommunerna ingår i samma lokalpolisområde.

Civilsamhället

En viktig aktör i samverkansarbetet kring våldsbejakande extremism är civilsamhället, som exempelvis idrottsrörelsen och trossamfund. Civilsamhället har en naturlig närvaro i lokalsamhället och därmed möjlighet att i ett tidigt skede kunna identifiera personer som är i riskzonen för att ansluta sig till extremistiska rörelser.

Samverkan med civilsamhället sker bland annat genom Trygghetsrådets operativa arbetsgrupper.

5.3 Nationell och regional samverkan

Genom samverkan med andra kommuner på nationell och regional nivå, exempelvis genom den nationella samordnaren och länsstyrelsen, ges möjlighet att utbyta information och inhämta kunskap om våldsbejakande extremism i ett större perspektiv.

Åtterrapporering och uppföljning av nationella och regionala samverkan sker inom ramen för Trygghetsrådet, för vidare spridning i berörda verksamheter.

6 Uppföljning

Kontinuerlig uppföljning av arbetet mot våldsbejakande extremism och målsättningarna i den strategiska planen sker inom ramen för Trygghetsrådet. Åtterrapporering till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige sker inom ramen för måluppföljningen vid helårsbokslut.

Respektive nämnd ansvarar för uppföljning och utvärdering av de åtgärder som genomförs inom ramen för dess handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism.